

Mihail Nedelčev

JEDAN POGLED NA BUGARSKU POEZIJU DANAS

Ako treba da u jednoj rečenici okarakterišemo stanje u bugarskoj poeziji danas: to je onda njena nepreglednost. Niko ne zna koliko pesničkih zbirki izlazi godišnje u Bugarskoj (350, 400, 500). U svakom slučaju ih je mnogo. Svi pišu. Pesničke zbirke se izdaju u svim većim gradovima u zemlji i deo njih se ne pojavljuje u prestonici. Nema ih ni u bibliotekama – gube se u međusferi. Književni život je izgubio celovitost. Paralelno opstaju različite zajednice pisaca, često nezainteresovane za dela i tekstove „drugih”. Književni kritičari su takođe raspoređeni po pojedinim grupama i ne teže da prave opšte preglede.

Sve to daje književnom životu specifičnu zagonetnost i erotičnost – uvek možeš neočekivano da se zaljubiš i da napraviš svoje otkriće u jednoj nepoznatoj zoni. Dovoljno je da imaš malo hrabrosti i da napustiš, barem za trenutak, rodno mesto.

Druga suštinska karakteristika najnovije poezije je radikalna smena autora tokom 1989. godine. „Tajni očevi” novih pesnika postali su „javni” – „nezvanično”. Svoje mesto kao vrhunski autoriteti u poeziji zauzeli su: Konstantin Pavlov (veliki čutolog, autor čudesne groteskne lirike, koju su mladi prepisivali u sveske tokom prethodne decenije), Nikolaj Kančev (pesnik dubine istočnjačkog mudraca), Ivan Teofilov (tvorac melanholičnih slika postojećih svetova i iščezlih civilizacija). Sa njima u redu mesto su zauzeli: Binjo Ivanov (otišao je pre vremena sa ovoga sveta) – pesnik stihijske nadrealističke slikovitosti, naklonjen radikalnoj dekonstrukciji sintakse, čak i u formi i Ekaterina Josifova – autor čija se svaka nova knjiga doživljava kao remek-delo. Tu negde nalazi se i veliki cinik, velemaјstor postmodernizma, Ani Ilkov – predložio je umornoj publici složene poetske slike i stilske fenomene bugarskog prosvetiteljstva iz XIX veka, kao i ismejavanje stvarnosti komunističke epohe.

Evo, skoro odmah posle ovih živih klasika pojavljuju se autori koji su predstavljeni u ovom broju časopisa, u širokom izboru današnje bugarske poezije. Četrnaestoro pesnika utvrdili su svoja imena nakon velikog preloma 1989. godine (možda sa izuzetkom Mirele Ivanove, koja se predstavila veoma mlada i pre ovog datuma). Veći deo njih pripada zajednici Udruženja bugarskih pisaca. Ali kako će se uveriti i sami čitaoci, ovo su jake umetničke individue.

Trojica od njih – Georgi Gospodinov, Jordan Eftimov i Plamen Doјnov pripadaju zvanično popularnoj „Četvorki” iz „Literaturnog vesnika” (Književne novine). („Četvorka” je aluzija na složenu književno-istorijsku igru sa klasičnom četvorkom („Misao”), sa početka XX veka; novi autori su napravili svoju mističnu antologiju gde su razgrnuli postmodernističke sadržaje i stilska prostranstva iscrtavajući sopstvenu kulturnu teritoriju).

Ovi pesnici su poznati tvorci bugarskog postmodernizma; oni su autori manifesta i kritičkih tekstova. Sva trojica pripadaju akademskim krugovima, ali to ne smanjuje ekspe-

rimentalni duh njihovog stvaralaštva. Plamen Dojnov je najdosledniji u razotkrivanju postmodernističkih mistifikacija („Ljubavnik i maestro“, „Viseći vrtovi Bugarske“, „Mistifikacija“), ali i danas eksperimentiše sa svojom poezijom – igra se iluzijom do faktografije („Istinita istorija“) i sa velikim uspehom je izdao zbirku poezije („Kafapoema“) patetično napravljenih realnih recepata za kafu iz bečkih i budimpeštanskih kafea. Sve to u stihu.

Georgi Gospodinov je jedno od velikih imena nove bugarske književnosti, ne samo sa ironično-ljubavnom poezijom, koja je nasuprot nacionalno-mitske („Trešnja jednog naroda“), već i sa prozom, a najviše sa romanom („Prirodni roman“), koji je preveden na desetak jezika (objavljen je i na srpskom jeziku). Jordan Eftimov koji je danas, možda, najpopularniji književni kritičar (uključujući i elektronske medije), takođe piše poeziju i prozu, a njegova poslednja knjiga „Žena mi uvek kaže“ je u pojedinim delovima dosledno radikalni eksperiment sa puno žanrovskih oblika – uključujući i „neposlata SMS“ poruke: fantastično-svakodnevnne snove, koji su zapisani ujutro.

Na putu ka umetničkom eksperimentu, nedaleko do Plamena Dojnova, uvek je Petar Čuhov, takođe stvorivši svoj kratak roman. Njegova poezija je kratka, svakodnevna. To je pesnik sa oštrim osećanjem mladog gradskog čoveka; pesnik paradoksalnih situacija i svakodnevnih tragike predstavljene bez patetike. Njegova stilska disciplina je ostvarena bezuslovno i uz pomoć školovanja za rok muzičara – njegova popularna uloga. U poslednje vreme on je organizator i sekundant poetskih turnira u Sofiji.

Druga grupa u okviru naših autora se potvrdila tokom poslednjih desetak godina prošlog veka na stranicama jednog velikog mladalačkog časopisa „Ah Marija“. To su: Cvetanka Elenkova, Rumen Barosov, Aksinija Mihajlova i donekle Jana Bukova.

Ovaj časopis i stvaralaštvo naših autora je obavijeno lahorom Sredozemlja. Mitovi stare mediteranske civilizacije su, u dve-tri verzije stvarani ponovo kroz raznolike forme. Bugarska kultura je usmerena ka jugu. To je učinjeno toliko dosledno, da su mladi autori postali plemeniti adepti grčke kulture u Bugarskoj. Naučili su jezik, ostvarili ličnu privrženost. Cvetanka Elenkova je, na primer, bugarski predstavnik u međunarodnoj pesničkoj organizaciji sa centrom na ostrvu Rodos.

I u njoj poeziji, pesma pod nazivom „Ostrvo“ (iz pesničke zbirke „Amfipolis sa devet puteva“), ne zvuči kao daleka i neosmišljena egzotika:

*Na oči tvoje crni pesak sam nanizala
na obali istegljena ivica
u mermernoj soli sam se podigla
u odnesenoj zemlji, da bih te vratila
ljubljeni moj, nije te namamila Antiopa
sa skromnim štitovima i lanenim pregačama...*

U stvari ovi pisci su ispunjeni plemenitom idejom o jednoj svebalkanskoj kulturnoj povezanosti i ova tendencija može da bude dobro ilustrovana pesmom „Balkanski naivni slikari“ iz zbirke „Čamac u oku“ Jane Bukove.

Krugovi oko „Literaturnog vesnika“ (Književnih novina) i „Ah Marije“ u suštini su preslikani, pisci časopisa su i autori „Književnih novina“.

Veoma je različita poetika nekih pesnika u našem izboru.

Bojko Lambovski je moćan pesnik publicistike i političke problematike („Vestodonosilac“, pogotovo „Alen Dekadans“). U poetsku zbirku „Kritika poezije“, uvrstio je, sadržinski oštre stihove, koji predstavljaju složeno preplitanje dolazećih pesničkih tehnika iz moderne klasike.

Dve pesnikinje – Kristin Dimitrova i Mirela Ivanova – stvaraju svoju poeziju prvenstveno temama iz svakodnevice urbane žene, ali ih ova opšta karakteristika ne zbližava stilski i žanrovski. Kod Mirele Ivanove, oštro osećanje za prolaznost vremena pokazuje rodoslov koji je direktno povezuje sa svakodnevnim tragizmom velikog klasika, mistične biografije – Javorova.

Ona se ne plaši da bude patetična, da se zakune, da cvetajevski ispoveda sasvim obične stvari. Njeni „patosi“ iz knjiga: „Patos pojedinosti“, „Rastavljanje igračaka“ i „Eklektika“, pamte ne samo opšte pejzaže gradova, već i kuhinje slučajnih i sudbinski slobodnih stanova, pamte slučajne gestove prolaznog ljubavnika, ali i pohotan pogled slučajnog prolaznika. To je poezija idealnog i promišljenog osećaja za trenutak. Poezija Mirele Ivanove ima jedno odlično postojanje mehaničko-jezičkog sveta (njene pesničke zbirke nisu samo prevedene, već su naišle na dobar odjek u javnosti).

Kao kulturna orijentacija, književnost koju stvara Kristin Dimitrova (pored poezije, ona piše i priče i eksperimentiše osmišljavajući igru „taro“) usmerena je ka anglosaksonskom svetu.

Cela serija njenih pesničkih knjiga („Zatvorene figure“, „Slika ispod leda“, „Trinaesto Jakovljevo dete“) sadrže strogu poeziju, lišenu slovenskih ukrasa. U poređenju sa poezijom Mirele Ivanove, ona je vidno antipatetična. Ironija je delikatna, pritajena. Negde između ove dve tendencije je poezija Silvije Čoleve.

Dubina, moćna erotika kao podvodni potok je osnova njene poezije – osećajna, ali ne spekulativna (sami naslovi njenih knjiga to svedoče: „Ulaz“, „Dolaženje – odlaženje“).

I poslednji autor u našem izboru Toma Markov stvaralački i institucionalno je povezan sa jednim od poslednjih bardova socijalističkog vremena kod nas – pesnikom Ljubomirom Levčevim.

Toma Markov je vožd radikalne linije u našoj novijoj književnosti. On je organizator, takozvane, „brze književnosti“ – medijski protkane, urbane, nervozne, do krajnosti uporne u potrebi za potvrđivanjem.

I sam Toma Markov piše poeziju prenatrpanu paradoksima, poeziju talentovanu i jasnu. Želim prijateljima iz Srbije prijatno čitanje, u nadi da će ova antologija dostojno predstaviti najnovije trendove u novoj bugarskoj književnosti.

Mihail Nedelčev, predavač na Novom bugarskom fakultetu, predsednik Udruženja bugarskih pisaca, glavni urednik časopisa „Demokratičen pregled“ (Demokratski pregled).

TELEFON

Tokom 7000 kilometara
i 300 meseci nemoće
on joj je dao bajno
zaslepljujući predlog:

Znači gledaj – rekao je – nije se desila
ljubav za vreme ovog života.
Daj da gore odlučno potražimo
dva nova života – izbliza.

Zaćuta i dodade tiho:
Zato što ne vidim drugi
razlog da se ponovo rodim,
ako te nema naokolo.

Ona je stajala sa peglom u jednoj ruci,
a u drugoj – sa slušalicom
Posle tiho nasloni peglu
da se ohladi –
kao podignut nos broda
na slici mariniste.

Zdravo – reče ona –
odavno se nisi javljao. U stvari
drago mi je da te čujem.

A posle ništa nisu rekli
ni ona, ni on, zato što su
letele misli i ljudi,
tekli su vodopadi, cvetale su
rađajuće zvezde i razno
prekrasno razbujalo cveće.
A one kao smrt su jarke
kao smrt ili kao slova
u bukvarima o ljubavi.

Ali žice ne hvataju
takve stvari još uvek.
One – žice – odgovaraju svom i našem
nesloženom kapacitetu.
U tome ima smisla.

GERONTION SA KOZOM

Gerontion razmišlja
o Cerovenu
Tamo su se tokom rata
dva aeroplana
užasavajuće tukla
lele, kakvo treperenje
i klinačko ushićenje.

Ne, ne razmišlja.

Samo prisustvuje
kao u saznanju sa kvadratićima, postoji
trideset godina stara mušema za sto.

Ne pričaju Gerontionu
igrom mu pokazuju, prognoze ili eksplozije.

Ali za igru
ti treba sviralo
za prognozu – sutrašnjica
za eksploziju – uporno i mlado ništavilo

Gerontion takve stvari na ispašu ne izvodi
On napasa krave, napasa bivole
jednom je izveo celo stado traktora,
posle ponovo krave, magarice;
sada koze.

Gerontion odavna spava u čarapama
Koža mu je žilava i stara.
Nije pametnija od Gerontiona,
ali on je sluša

po pitanju maršruta.
Teško joj je vime
kao balkansko poluostrvo –
ona zato ne žuri.
Sve posmatra iz hiljadugodišnje vizure
A posle halapljivo jede glavno ilegalno
kvalitetno rastinje.

Gerontion je smireno prati
i šljapka, mokrim od rose, gumenjacima:

pruf – rok,
pruf – rok,
pruf – rok.

Jedan aeroplan
je bio engleski...

Tamo je unuk Plamen
otišao da bere maline
pa ga nema
U Londonu je

Razmišlja Gerontion
Ili ne razmišlja, rasplače se,
osetljiv je kao đak prvak.

MOJ ČIČA JE BIO HRABAR TENKISTA

(Prema Brehtu)

*I brat mi zauze parče zemlje
U Silem de Gabaramu –
dva metra i dvadeset u dužinu;
u dubinu nema ni dva metra*

Iz Moj brat je bio hrabar letač

Slobodu i tenk
moj čiča Sem
odnese jedanput u Irak.
A donese samo šaku peska,
uvijenu u nacionalnu
zastavu.

PROVERAVANJE METAFIZIČKOG EKSPERIMENTA

Panku

Ljudovi osmatraju plodove,
stada i čeljad u zemaljskim baštama.
Mnogim i različitim bogovima
se mole za rad, sine.
Ja te bogove poznajem
poimence, ali im nisam bio u gostima.
Pogađao me je
Jedinstven Leptirov Gospod.

On svaki dan dok si dete,
kruži nad tobom providnog tela
strujne valcere plete
kao videlo sunce ogledalo.

Ali ti ga ne primećuješ – ne.
Onda sam još i leptir,
razmahao krila i kolena
u potoku nepresušnog iščupavanja.

A onda on je neko drugi. Da li cveta
Meni, ili se podiže u svoj kosmos;
sve širom senkom svet
ogrće Leptirov Gospod.

I postaje plavokos i teško ulovljiv.
Za trenutak ga odmeriš – sleteo je na hram,
ali evo – pevaju, služe mu,
a dim je već on i nema ga više.

Ili – nalik bombarderu
taman krst nad peščanicima zaleprša,
a nakon sekunde – ništa. Tanak plač
odmah isparava

Svetlucavo rasejava tvoj mrak:
ti počneš da likuješ, a On uzdiše.
Oca nađeš ti, a On siročće...
Ti slaviš: On odlazi...

Pazi sine – On izgleda bojažljivo
i lekovito i podrugljivo prosto...
Nije tako: i sa tihim smehom
opasan je Leptirov Gospod.

Mnogi su se dosetili toga,
i čine sve, da se oglušće,
ali onaj smeh raste kao trava,
ali se posle ne zalepi kao ona.

Valjda ćeš osetiti njegov jarki zov
preko neke Marine, Nine, Ine...
Ljudovi to smatraju ljubavlju –
zanos i Božija je to muka, sine.

Valjda, kada dopuzi i tebi smeh,
prejak kao troskot, ne plašić se više. To je znak
bliskosti sa Leptirovim Bogom.

Bojko Lambovski je rođen 1960. godine. Završio je francusku gimnaziju u rodnom gradu i književni institut „A. M. Gorki“ u Moskvi. Laureat je različitih nagrada za poeziju, među kojima: „Vladimir Bašev“ – za debitantsku knjigu, „Geo Milev“ – za doprinos savremenoj umetnosti, „Drvena ruža“ – za knjigu „Alen Dekadans“. Knjiga „Teški mitraljez pred spavanje“ bila je nominovana kao bugarski kandidat za međunarodnu nagradu „Balkanika“ za 2004. godinu. Njegovi stihovi su prevedeni na francuski, nemački, engleski, ruski, češki, poljski, italijanski, srpski. Piše eseje, beletristiku, prevodi sa francuskog jezika.

Petar Čuhov

GLOBALNO ZAGREVANJE

Koliko puta je rekao da hoće
da zaspi na jastuku od pravog snega
na plus trideset
sofijske noći kada je u Argentini
kasno poslepodne i besne bure
a u Južnoj Africi se bude
instinkti

Ona ga sada pronalazi
zaspalog
sa glavom na precizno savijenom snežnobelom
letnjem puloveru
mada je još uvek rano, tek je mart
i noć je i dalje
u Aziji.

ŽELIM DA IMAM STARIJU SESTRU

Ovo je slika od parčića
slomljenog stakla

Ona se sagla
da ih skupi
haljina joj je sa dugom
biografijom
svetlost je u povlačenju

postoji prozor
koji ne vidimo
kao što ne vidimo oči
mladeg brata.

D. J.

G. G.-u

Seks je način
da joj zaboravi lice.

Zaobilaziće je.

Neće je primećivati, čak
iako nagazi njene cipele
zafrljačene pored kreveta.

Jedna će se izgubiti
iz druge će neko šampanjac piti,
a ko obuje treću,
zauvek će se oženiti.

ZELENO I ZLATNO

(Zamak u Kardifu)

Turistički vodič – pozamašna kao dečja mašta –
povela nas je ka časovničarevoj kuli,
gde se vreme vrtelo korakom valcera,
poklanjalo se posetiocima,
zatim se sramežljivo
krilo iza zavesa.

Žena je tužno objasnila kako
i od najtananijeg sunčevog zraka
stene gore kao zlatne lomače,
ali Bog retko
daruje ovaj poklon.

Nasmejan od sumraka u njenom glasu,
pogledao sam kroz prozor
video sam kako kiša trči u zelenim cipelama kroz travu
i oblaci je jedva sustižu.

Petar Čuhov je rođen 1961. godine u Sofiji. Magistrirao je na grupi za sociologiju. Pesnik je i publicista. Izdao je sedam zbirki poezije i dobio mnogo nagrada, od kojih se izdvaja Specijalna nagrada *Razvitie (Razvoj)* za nov bugarski roman (2003), Velika nagrada Prvog konkursa SMS poezije (2004), Nacionalna Slavejkova nagrada (2005). Preveden je na devet jezika, piše haiku na engleskom jeziku i saraduje sa najpoznatijim anglosaksonskim haiku izdavačima. Na stranicama dnevnih novina *Trud* objavljuje zajedno sa Maricom Kolčevom komičnu kolumnu *Gvko i Mrvko*. Svira u grupi *Subdibula* i etno-rok grupi *Gologan*. Aktivno učestvuje u književnim performansima. Član je Udruženja bugarskih pisaca, Bugarskog haiku kluba i svetske haiku asocijacije.

Rumen Barosov

RIBE ME VOLE

Jedno drugo more,
mahala si mi krpom da krećemo.
Tri čvora sa unutrašnje strane srca
da uđemo našim čamcem.
Nemamo sidro, nemamo vodu,
Nosim po jednu ptičicu za svaki trenutak,
u kojem ćemo biti zajedno.
Dobro ti ide da me golicaš.
Kosa ti ima drugu boju, zato
Budi jako pažljiva, kada
se pokrivamo platnom –
prehladićemo se. Moji brkovi,
i oni su plavi, pokloniću ti ih,
ako mi obećaš, koliko god puta hoćeš,
tri puta četiri, svoje dobro ime.

REČENICA SA DRUGOG NEBA

Svaki cvet, svako nebo
na ovom svetu su tvoji,
ali jedan zamrznut prozor u tvojim dlanovima
se ne otvara, ne otvara se,
ako ga otvorim mislima,
u jednoj tački noći ako ga otvorim –
ćutljiva i nežna – noktima na zidu
nacrtaću tvoje lice, zato što ne govorimo,
zato što nas muči jedan drugi život,
kažem ti: stani tako da mogu da te gledam,
izabraću cvetove za tvoj san, uzeću
drugog iz tvojih snova, vreme je da prestanemo sa igrom,
jasno je, telefon ne radi,
telo te zove.

CRNO I BELO

Ove noći kada te volim više
od drugih 147 takvih,
probaću da me umiriš,
kao danas u razgovoru u 14:39,
dok je pljuštala kiša,
jer reči umiruju.
I jer, dok čekam
gorku kafu,
ne žureći da poludim,
pročitaću sve sms-ove i meilove,
koje smo pisali tokom novembra,
kada je to imalo duboki smisao,
i sada
kada je to i dalje sve važnije,
primajući kao neizbežno –
postojimo nas dvoje
na jednoj crno-beljoj fotografiji,
u epohi globalne komunikacije –
da ponovim: aj stil lav ju.

TEA TIME

Kao uvek kada si u Londonu
i nisi do mene,
vraćam se rastavljen
našoj kući –
navika traži drugara –
govorila si!
Nalivam se sa dve čaše ledenog čaja,
ostavljenim od tebe,
pušim šest cigareta i,
ne gledajući naše slike,
odlazim da sanjam.
Da se ne bih i ja izgubio na aerodromima
kao tvoj kofer ispred mnogo zavoja.

Rumen Barosov je rođen 1964. godine u Loveču. Prvi put objavljuje pod imenom Rumen Barosov 1992. godine u plevenskim novinama *Vit*. Jedan je od dvanaest osnivača (1990) časopisa za književnost i druga zadovoljstva: *Ah Marija*, a glavni urednik postaje 1992. godine. Rumen Barosov je izvršni direktor Bugarske fondacije za književnost. Prevođen je na grčki, hrvatski, engleski i francuski. Autor je knjiga: *Noć jedne pesme* („Arhetip“, časopis „Ah Marija“, Sofija, 1993), *Gala* („Petrikov“, Sofija, 1990 godina). Član je Udruženja bugarskih pisaca i Saveza bugarskih muzičkih i baletskih stvaralaca.

Georgi Gospodinov

JONA

Ugazivši do pojasa u reku ljubavi
dočekujem ispraćam
dočekujem ispraćam
Da li si ti ta?
Da li si ti ta?
Da li si ti ta?
koja ima da dođe
ili drugu da čekam.

HEY JUDE, 7:09

*Hej Džud je najduža spora stvar na svetu i
ako za to vreme ne uspeš da svališ jednu ženu,
onda si najsmotaniji muškarac u vasioni.
Gaustin VI/B razred.*

Najduža stvar koju smo puštali,
trajala je tačno toliko: 7:09.
7 minuta i 9 sekundi
sa rukama naelektrisanim
od mohera njenog džempera.
7 minuta i 9 sekundi
za najsenzacionalniju priču.
7 minuta i 9 sekundi
da ti se zavrti u glavi,
i vi
i ipak se vije
vijete se,
i ipak ona se vije
oko tebe,
i ipak se vije
7 minuta i 9 sekundi.

Nikada nakon toga,
i stvarno nikada
(ali tada ne znaš)
nećeš biti toliko dugo
zaljubljen u jednu ženu.

PLAVUŠAMA

Crnki

Počinjem sa plavušama
u njima ima neopterećenosti
u njima ima slavlja
sličnog kao da su čitale Pasternaka
sličnog Brnsu
sličnog sveći
i žutom plamenu
sličnog žitnom polju
sličnog raži
i ja spasitelj tamo
i ja žetelac
plavuša
opisujem ih po sećanju
u njima ima sentimenta
u njima ima filmova
u boji i šlagera
karmina u slojevima i mladež
u njima ima *Ah*
nastalog spontano
u njima ima prirodnosti
u njima ima mira
suze su im laki
stearin
suze su im Yellow Submarine
ne veruju suzama

plavih žena.

LJUBAVNI ZEC

Vratiću se uskoro, reče,
i ostavi otvorena vrata,
Veče je bilo specijalno za nas,
na šporetu se krčkao zec,
iseckala je luk, šargarepu na kolutiće
i čenove belog luka.
Nije ponela odeću za izlazak,
nije stavila karmin, nisam pitao
Kuda ide.
Ona je takva.
Nikad nije imala tačnu predstavu
o vremenu, kasni na sastanke, jednostavno
tako je rekla one večeri –
Vratiću se uskoro,
ni vrata nije zatvorila.

Šest godina nakon te večeri
Srećem je u drugoj ulici
čini mi se uplašena,
kao neko, ko se setio
da je zaboravio uključenu peglu
ili nešto slično...

Da li si usključio šporet, pita ona.
Još nisam, kažem.

Zečetina je dosta žilava.

Georgi Gospodinov je rođen 1968. godine. Autor je knjiga poezije: *Lapidarium* (1992) i *Trešnja jednog naroda*, koja je doživela tri izdanja (1996, 1998, 2003). Obe su nagrađene nacionalnim književnim nagradama. Njegov prvi roman: *Prirodni roman* (četiri izdanja – 1999, 2000, 2004, 2005) već je preveden i izdat na osam jezika: srpskom, slovenačkom, danskom, engleskom, francuskom, nemačkom i češkom. Autor je zbornika priča: *I druge priče* (2001) koji je preveden na nemački, francuski i češki jezik. Njegova prva drama *DJ* (skraćena od Don Žuan) dobija godišnju nagradu *Ikar* za najbolji bugarski dramski tekst (2004). Najnovija zbirka poezije *Pisma do Gaustina* (2003), izdata je u neverovatno velikom tiražu u odnosu na standarde izdavanja pesničkih zbirki u Bugarskoj. Georgi Gospodinov je urednik *Literaturnog vesnika* (*Književne novine*), kolumnista u novinama *Dnevnik*. Odbranio je doktorsku disertaciju o savremenoj bugarskoj književnosti. Radi u bugarskom institutu za književnost BAN. Bugarski je urednik časopisa koji izlazi u Oksfordu: *Orient Express*.

Plamen Dojnov

GOLO TELO, DEVOJKA

Golo telo, devojka
Prvo vrat, a posle usek
između grudi (bez lica).
Teški kapci se podižu, razmišljaju.
Koreni kose razgovaraju.
Koža se ježi i miriše.

Kapljica nad stomakom (juli je),
Pogledaj – Venerin breg svetli....
Pratim njeno telo i preko lista
samo tamo dostižem sunce pre zalaska,
samo tamo je imam celu do kraja...

STARAC

Gubim u borama ispuštene reči,
U pergamentu zatvorenog tela,
Kažu da mu je srce stalo,
zato se ne pomera. Zijaju jame
između sećanja na rat i apsint,
između nekoliko žena i čume,
između njegovog prvog i poslednjeg tela.
Znanje se sakriva u naboru pergamenta.
Pergament, koji ne čitamo, a čeznemo.

DVA ZAROBLJENIKA U IRAKU

Na televiziji *Al Džazira*
neki nemi užas Džazira,
neko čita sa njihovih usana:

Ne ostavljaj me, Bože!
uskoro odlaze gosti,
posle će i nas da puste,
samo me ne ostavljaj toliko nemog i uplašenog,
toliko samo, ova čaša neka me zaobide,
daj mi vodu i neka
kapuljača zapeva
od radosti da me zaboravi
da peva za tebe, za nju,
i okidač da se ohladi
i svi moji rođaci
i sve moje domovine
neka mi zapamte lice,
neka mi pozovu srce
pod koprenom neba
i živi da otputujemo...

A Gospod – u potkošulji – kroz dim cigarete,
gledaše ekran – tih, nezbunjen.

LEPI STRANCI ILI KNJIŽEVNOST ODSUSTVA

U nestalom književnom kafeu
sedim sa poslednjim vidovnjakom:
– Da znaš, vidim tamo balkansko dvorište,
preko puta samoubistva *Angela Knčeva 5*¹,
predviđam: tamo negde iza genijalnog pevanja
čita nas veliki evropski pisac.

Ti ostavi Ovde bilo kakvu nadu,
neko nas tamo prevodi!

Ne vidim mu ime, niti da li zagleda bradu
izgleda mu je dioptrija osam i praunuk je alhemičara,
ali čvrsto drži naše knjige kolumbovskim ushićenjem
i cokće jezikom, cokće mu časovnik strog:
"Nemaš vremena"! Dovedi ovde ta balkanska čeda!
Sprovedi ih kroz jezička blata u raj u istinitih jezika!"

Zapamti šta ti govorim! Izvio je pametno obrvu,
trenutno nas neko prevodi
preko Griniča do Luvra, u Muzeju Prado,
preko Brodveja do zagrejanog Eldorada.
Tamo svi pitaju u strogom špaliru valcera:
Pojavljaju li se talentovani balkanci?
Kakve ih očekujemo – divljake sa vrljikama,
kosmate lavove, pokrivenne gunjom,
umesto brkovima – perajima od luka
nad resečenom od užasa gornjom usnom.
Očekujemo ih – tamni i iskusni.

Ali stići ćemo tamo – ah, toliko dosadni,
skoro srećni, više nesrećni,

¹ *Angel Knčev 5* – adresa na kojoj se dugo nalazio Savez bugarskih pisaca.

slični njima, skoro isti,
nasmejani do smeha, do smrti namršteni,
dočekaće nas na bečkim balkonima,
iskočivši iz baldahina spavaćih soba
razočarani i radosni, zato što smo normalni...

Odlepršaćemo u praznični Eldorado,
stići ćemo kasno – kao mrtvac, kao deda,
prevedeni, prevedeni do kraja,
dočekaće nas stara Evropa u Pragu
i po očima će nas možda prepoznati...

Plamen Dojnov je rođen 1969. Pesnik, dramaturg i kritičar. Autor nekoliko knjiga poezije. Njegove predstave su postavljene u bugarskim pozorištima i izvođene kao radio drame na nacionalnom radiju. Dobitnik je nacionalne nagrade za dramaturgiju „Ivan Radev“ (2001). Autor je tekstova iz oblasti književnosti i istoriografije koji su objavljeni u stručnim časopisima.

Jordan Eftimov

ANAFILAKSIJA

žuto nebo sa hiljadu braon i roze zvezda
 vavilon sa flekama od melanina
 zvezde koje mogu da budu usta
 i poklopci koka-kole
 koji mogu da budu ili stan ili kola
 tamo gde nije moguće višejezičje u biznisu
 gde postoji multikulturalizam u pauzi za fitnes
 moda tetovaža kanom prošla je kao lanjski sneg
 ali ne i prstenčići od algi
 majstorija beskompromisnih roditelja
 devojčica sa krstićem još uvek prebačenim na leđima
 otac koji zaneto skuplja školjkice k'o bajagi za ćerku
 ovde niko ne osporava postojanje medenih ljuski
 uprkos njihovom ponavljanju na plastičnim salatnicima
 more izbacuje još jednu u nizu neprihvaćenih ostavki
 u vidu dobro natopljenih jučerašnjih novina
 nema ničeg lakšeg za hvatanje
 tamnozeleno lopta kao prezrela lubenica
 sa dva urezana trougla za proveru
 ne pamtim tri puta ne pamtim
 linija horizonta se pomera
 kao tekst pejdžera sklorerom
 zatvaraš oči i vidiš pulsiranje loše tempiranog kursora
 odgovarajuće se rastvara u odgovarajućem
 bradavica izbacuje razlivenu kap mleka
 ona se sadrži u bradavici kao već razlivena
 ništa ne pamtim
 samo gledam
 i opet ne pamtim.

RAZGOVORI

Plaža je moguća samo kao persiflaža.

Nema ništa stvarnije od onoga što je nekad bilo tvoje.

Odmor je jedna mala smrt.

Trogodišnja devojčica sa brkovima od peska.

Mama, mama, mama, mama, mama!

Urlik razjarene ptice: Daaa!

Ne želim dečka... – tiho.

Roditeljka koja je skinula gornji deo kupaćeg.

Dobro je da si pocrnela ravnomerno,

Što nije uvek moguće.

Pogotovo ožiljak od porođaja.

Tata, tata ispričaj mi o pesku...

Lezi na leđa da osunčaš lice.

Naduvan kasetofon na koji se jedva oslanja trogodišnji muškarac.

Sa obe njegove strane do kolena u vodi stoji obezbeđenje ovoga sveta.

"Kadilaci i dinosaurusi" – naš omiljen džek pot.

Mi smo bez pampersa.

Gde je dete!

Leđa jedne begunice

Koja nikad neće isplatiti dugove.

Nova serija galebova iskočila je na peščanoj trambolini

SOZOPOL VAN LETNJEG KONTEKSTA

iznenada se sunčeve strele pretvaraju u vodene sačme
kapljice koje padaju na kapljice
garež koja se prosipa privrednim uskim zalivom odmarališta
zapuštena mašina za ravnjanje peska
muž koji beži sa rukama na potiljku
besposleni redovi nimfa na jednakim rastojanjima
devojčica na konju ispred ozarenog Barbajanisa
isto toliko vekovečna smokva koja prska doping aromu
reke sa neverovatnim strpljenjem glancaju ulice – stepenište
harfa gelendera sa nekoliko otkinutih struna od nepoznatog virtuozu
obezglavljeni grad
bezvučna usta jedne puškarnice
zlobno iskežena glava Sv. Jovana sa nakostrešenom kosom
tačke koje imaju smisao samo na planu drugih tački koje takođe nemaju smisao

ELEGIJA O DETETU NAĐENOM NA PLAŽI

Valjda ništa nije nerazumljivije
od na stomaku poleglim
tresućih se od smeha belih telesa?

Kada ceo ansambl
u jednom ritmu
otvara levu šaku
i poliva kremu za sunčanje,
kako bi sebi samooprostio,
i jedan šezdesetogodišnji surfer, isteglivši mišiće,
baca se na talase,
ponovo i ponovo,
a jedna majka trči,
kleči i uranja pogledom u suncokrete,
ne pronalazeći
ne pronalazeći svoje dete
sve do pojasa za spasavanje
sa glavom animiranog heroja.

Otkrili su ga dva kilometra južno
Netaknutog od lopova.
Samo,
Sklopčanog kao u majčinoj utrobi
sa jednim mednim prstenom, ništa drugo.
Ne progovara.

Do 1962. ovde se nalazila mondenska plaža
i najzaludeniji su jahali crvene talase pre sumraka.
Nakon toga je cev uranijumske mine
prizvala sve one table zabranjene zone.
U suštini uopšte nije bilo opasno.
Za lovce na školjke je nastupilo zlatno vreme.

Ipak su ga našli.
Zatranog, ne u zemlji
Preko koje raste trava.
Zatranog peskom, koji se pomera i raste.
Ustima punim peska.
Ruku koje hvataju čvrsto pesak.

Jordan Eftimov je rođen 1971. godine u Razgradu. Pesnik, kritičar, autor priča i eseja. Asistent na Katedri za teoriju književnosti u Novom bugarskom univerzitetu – Sofija. Od 1993. godine, sa prekidima je urednik nezavisnog, nedeljnog izdanja za kulturu *Literaturen vesnik* (*Književne novine*). Autor je zbirki poezije: *Metafizika metafizike* (1993), *11 indijanskih priča* (1997), *Afrika* (1998) i *Opera nigra* (2001) i *Žena mi uvek govori* (2005).

Toma Markov

PRELAŽENJE BEZ OSVRTANJA

Dani prolaze brzo
 kao traka fabričkog pogona.
 Ne, ne nedostaje mu bezobrazluk,
 poslovođi – i evo, pogledaj,
 kako skoro više od 20 vekova
 lutke proizvode lutke...
 Brzina trake je malo
 ubrzana – kako bi radnici mogli da se udenu
 među lutke da prave i konce
 čak i sami da ih vuku...
 Ja sam došao ovde – u zavod
 tokom 1972. Od tada je već 32
 godine prošlo i znam, da
 se spašavam, kada razmišljam.
 Kako ne nedostaje bezobrazluk poslovođi!
 Kako ne nedostaje bezobrazluk i meni samom.
 I evo – vidim svugde likove
 pogonska traka je zaboravljen auto-put,
 po kojem nikakvi automobili ne prolaze –
 možeš da prelaziš bez osvrtanja.

Evo, već 32 godine ja tako postupam! ono,
 što želim da kažem, je,
 da treba da te bude baš briga. Ispolji karakter,
 radi ono što smatraš da te ne ubija –
 svaki glupak može da umre. Tako je.
 Poslodavac se smeje ravnodušno,
 Odlično zna kako sa mnom da postupi.
 I druge je imao on kao što sam ja – makar i retko.
 Na liniji pokretnoj ih je posmatrao.
 Sećam se, naslađivao se uobraziljom njihovom.
 Da gledaš samo dosadne ostale –
 trenira nerve, čak i ako si Većan!
 Tako da na kraju poslednje, ama
 zaista poslednje petoletke – mi,
 mi koji znamo da govorimo o trakama,
 smo proizveli – umesto lutke – nekakvu igračku,
 koju možemo da uobličimo u rak.

SLEDEĆE

Pravim još jedan u nizu trik. To jest –
još jednu pesmu...
Želim da tekst bude ljubavni.
Nemam drugu opstrukciju.
Ponovo sam je video danas. Imam
osećaj, da mogu da se vidam
samo i jedino sa Njom...
Niko mi nije kriv, što
padam na kurve. Samo su one istinite...

Sad sam pijan. Jedem
supu od pečuraka. I tugujem, to
je toliko prirodno... Ja
prelistavam stranice
ove velike pesničke zbirke i
mislim da je stvaram za nju –
da popunim vreme bez sebe.
Ona me ne razume...
Ja radim isto.
Da se dogodilo drugačije
imali bismo
troje neverovatne dece... Ali
vidi sada – deca (uvek ih je za tri manje).

NEŠTO ISTO

I kada se sve završi
i više nema ničeg drugog,
znaš da ne treba da to
radiš, ali se upuštaš,
ne zaboravljajući da se smeješ, i time, ne želeći
da budeš nešto više,
od onoga što si bio juče –
potpuno isti – bez trunke

hleba u kutiji za hleb, bez
ijednog jajeta u srcu,
bez krvi i čak bez
asfalta, po kojem
nekako voziš...Ti nemaš gde
da zgaziš – zaista.
Počni ponovo da letiš.

HEROJ III

On je pesnik. Njegove poeme
skoro uvek počinju
poređenjem između njega
i sezona u kojima smrt
uvek biva usmrćena
i poređana kao u apoteci.
On se šetka gradom. Vi
biste rekli, da to čini
besciljno, kao pauk, koji
plete svoje mreže drogiran.
Ali treba da vidite kako vas posmatra, dok ga
čitajte i nervira vas
sreća, koja ga nikad
ne izdaje. On je nasmejan,
zato što mu na kraju uvek
mokri pramenovi padaju preko
2 omiljene braon bradavice.

Toma Markov je rođen 1972. godine u Blagoevgradu. Izdao je pet knjiga poezije. Knjiga pesama *Geroin* dobila je nacionalnu nagradu za poeziju *Ivan Nikolov* i nagradu za knjigu godine *Literaturnog vesnika (Književnih novina)*. Njegovi stihovi su prevedeni na engleski, mađarski, poljski i nemački.

Mirela Ivanova

TEORIJA

Postoji takva pesma
neobjašnjivo i večno
postoji,
zapisana je u vazduhu,
na pesku
ili na listu sveske.
Postoji, čeka
Nekog da joj prelije život svoj
kap po kap, žrtvu po žrtvu
ili neverovatni gest, odjedanput
da njime odstupi.
Neki Sezar Valjeho,
Javorov, Helderin.
Dobija i ime i sudbinu,
pojednim od tuberkuloze grudima,
prostreljanim slepoočnicama,
ludošću.

Posle postoji druga takva pesma,
neobjašnjiva i večna
bitiše i čeka.

KONAČNO

Otvorila sam vrata
i videla nenamešten krevet
nagomilane knjige na podu
okrugli sto i sebe s leđa
zelenu vazu crveni termos
žutu krpnu na zavesi
videla sam Bogorodicu i Mladenca
kopiju iz XVI veka pojenu svećicu
napola ugašenu, fotelju
zatrpanu knjigama i novinama

fosforescentni prah u mraku
 pozlaćena slova na grobovima
 na debelim rečnicima kao pege su
 i prustupila sam da ih pomazim
 i shvatila sam da se vraćam i još
 da je sloboda iznajmljena soba
 u kojoj sam konačno kod kuće.

INSOMNIA CHRONIKA

Noću
 čaršav je zategnuta karta sveta.
 I ja se ne spavajući prikradam
 u naručje Severne Amerike,
 rastem bez sna, postajem 9 996 000 km²,
 zauzimam prvo mesto
 u proizvodnji nikla cinka
 platine, azbesta.
 Noću sam Kanada i zovem te:

pobegni sa mnom.

RAZVUČEN KANAP

između četvrtka i petka
 između proročice i one koja pokazuje
 između dangube i perfekcionista
 između umora i umora
 u hotelskoj sobi
 između potpore i utopije
 između igre i puta
 između velikog poštovanja i aj ćao
 bilo mi je mnogo prijatno
 između izazova i praznine
 između praznika i pijace
 između patosa i nestašluka
 između malog i velikog konjaka
 između Emanuele i Emanuila Popdimitrova

između poslednje rupe na svirali i gordosti
između ovog s leva i ovog s desna
između sažali se i ko će mene da žali
između eksperimenata i sudbine
između napora i uzaludnog
između beskućništva i ideala
između mizantropije i kneza Miškina
između okica
između šamara
između podsmeha i smiraja

razvučen kanap
po njemu mile gusenice
koje se hrane tobom i jedan gospod zna
da li će se pretvoriti u leptire

Posvećeno Bojku Lambovskom

Mirela Ivanova je rođena 1962. godine u Sofiji. Ona je jedan od osnivača i aktivnih učesnika poetskog društva *Petak 13*. Autor je šest knjiga poezije. Zbirka *Eklektika* dobija nagradu Udruženja bugarskih pisaca za najbolju knjigu u 2002. godini. Mirela Ivanova je dobitnik nagrade za poeziju novina *Trud* 1999. godine i nacionalne nagrade likovne književnosti *Hristo G. Danov* za 2003. godinu. Tokom 2002. godine u Minhenu dobija veliku nagradu *Herman Lenc* za autore moderne poezije iz jugoistočne Evrope. Mirela Ivanova je veliki poznavalac bugarske književnosti, voli da prevodi savremenu nemačku poeziju, bavi se publicistikom i vodi svoju autorsku rubriku na radiju *Dojče vele*. Tokom 2004. *Vunderhorn* je izdao drugu knjigu sa njenim stihovima *Pomirenje sa hladnoćom* u prevodu Gabi Timan. Pesme Mirele Ivanove prevedene su na engleski, nemački, španski, češki, mađarski, turski, srpski, iranski. Autorka živi u svom rodnom gradu i radi kao kustos u muzeju – *kući Ivana Vazova*.

Kristin Dimitrova

SANATORIJUM TUĐE KUĆE

Bolesna kuća se ispravila
na ivici svih minuta
i nadole se vide zvezde.

Popodne svetli sala za rehabilitaciju,
a noću – neko sa prozora,
gde se u nesanići ujuruju dnevne novine.

Novine sa
Pismima jučerašnjeg sveta, koji je danas iščezao
i nemaš kako da znaš šta

se zaista desilo.
Vazduh je čist i sam ulazi
u tromu bubrege.

Tamo, tamo.
Tamo se šetaju ljudi sa presađenim stvarima
i na svako pitanje odgovaraju

„polako – lako”. Uvijaju bademantil
oko tela, tuđeg u svetu,
i osluškuju svoje srce,

koje prepričava užasnu tuđu istoriju.

U PREDVEČERJE VELIKIH I MALIH STVARI

Ona je imala istetovirane tačke
sa obe strane usana.
Sedela je na suprotnom sedištu
u autobusu i videla samo
prošlost na putu našem, koji se
ionako vrteo u krug.

– Ali dete mi nije raslo – rekla je ona
nepoznatom preko puta –
glava, noge su mu
sedele uvek isto i lekari
su razumeli to, da li je nužno
uopšte da si lekar, da bi...

Tačke do usta njenih
su se skupljale i razdvajale
i same ležahu na sredini rečenice.
Svet se spremao za rat,
a ona se vraćala iz svog –
veteran, istetoviran

sa neuglednim epoletama
Nebo beše presečeno na komade
kao uplašen um ili
crvena supa, koju većina ljudi meša,
ali se ona zgrušava.

RAZMENA MATERIJA

Telo, u menjajućem svetu
je priroda, meso, upijač
resursa.
Samo mu daj želju.

Saznanje vidljivo je
nevidljivo, ali je puno pretenzija
Za večnost.
Ono želi da daje.

I evo – kod mene
jedan želi, drugi daje,
evo ti ga, neće ga,
malo je, mnogo je.

Tako živim, usred tržišta,
a oni me guraju tamo–vamo.

VEROVANJE

Postoji verovanje da kad neko zapali cigaretu svećom
jedan moreplovac umire

Pretpostavljam, kod mornara postoji
verovanje, da kad se briju nakrivo
jedan filolog umire. I gledaju

da se ne briju.
Važno je
kada misle jedni na druge.

Kristin Dimitrova je rođena 1963. godine u Sofiji. Završila je engleski jezik i književnost. Radi kao predavač na Sofijskom univerzitetu *Sv. Kliment Ohridski* i urednik je nedeljnog dodatka – kultura i umetnost u dnevnim novinama *Trud – Art Trud*. Autor je osam knjiga poezije, od kojih je poslednja – *A Visit to the Clockmarker* (Sowthword editions, Kork, Irska, 2005). Obe knjige poezije „*Taro: vrata naunutra*“ (2002, „Lik“) i „*Ljubav i smrt pod krivim kruškama*“ (priče, „Obsidian“), doživele su ponovna izdanja, dok je drugi naslov na šestom mestu najprodavanijih bugarskih knjiga u 2004. godini, u lancu knjižara „Helikon“. Kristin Dimitrova je dobitnik velikog broja književnih nagrada, dok su njene pesme i priče izdate u Austriji, Engleskoj, Nemačkoj, Irskoj, Kanadi, Makedoniji, Poljskoj, SAD-u, Srbiji, Mađarskoj, Poljskoj, Holandiji, Hrvatskoj i Švedskoj.

PUT

Ne možeš da me pratiš
Niti sada, niti posle.
Dozvoljeno ti je da se sećaš
senke siluete
ulazeći i izlazeći iz rama,
ponovo i ponovo
da slušaš skamenjen
kako drvojedi marljivo
vezu po drvesini
sopstvena premeravanja vremena.
I dok reči još nešto
znače između nas,
ove, kojima nas povređuju,
i druge kojima povređujemo,
veruj mi, nije ti dato da me pratiš
na mome putu,
zato što ti si samo jedna vrata,
izabrala siluete puno
žena, vidi kako vetar ljuljuška
njihove senke,
a put je tamo
i ti su put,
i ne znam odakle dolazi,
i ne pitam gde vodi,
zato šteta ti vrata,
kroz koja sam spoznala ljubav.

* * *

Pošto iščekivanje češće
ranjava od samog susreta,
a vesti dolaze suviše kasno,
navlačim jučerašnju garderobu,
uguravam odbačene želje

i jednu jabuku u džep
 zaronjen u snove
 nećeš prepoznati moje usne,
 miriše na pregorelo mleko i kiflice,
 ulice ovog grada su dovoljno duge,
 da progutaju moje korake,
 mnogobrojni mostovi su za slučajaj susret,
 zato što niti hleb,
 niti su poljupci dovoljni,
 da zasite belu pticu između nas,
 i sve je bilo teže da prihvatimo,
 zauvek smo se dodirnuli.

* * *

Ujutro, dok se češljam ispred ogledala,
 on čita svoje novine,
 već danima mu prepričavam
 jedne te iste snove
 o belom gradu i čudovišno praznom ramu,
 o Brajtonu i velikim lepim kalama
 očajanja, o tome,
*da su ljubavni akt i akt poezije
 neuporedivi*
sa čitanjem novina naglas,
 sigurno ne prepričavam dobro,
 čim u moru nepodeljenih noći
 svaki put ispliva jedno slano ostrvo.

* * *

U petak uveče
 na putu kući,
 gde me neko čeka,
 na ramenima mi niču krila
 i postajem lasta:
 ptice sigurno imaju sakriven
 kompas

/Ljudi ga nazivaju instinktom/
znaju tačno
koje sezone da se vrate,
gde im je gnezdo
Drugih dana u nedelji
kada okrećem glavu,
kako bih ujedala kljunom
svoje perje,
na mestu krila
otkrivam čekiće
/Ljudi ih nazivaju ramenima/
žurim da ih pokrijem
sa jednim mojim raznocvetnim
šalom,
niko ne treba da shvati,
da sam zaboravila da letim.

Aksinija Mihajlova je rođena 1963. godine. Završila je Državni bibliotekarski institut, bugarsku književnost i francuski jezik na Sofijskom univerzitetu *Sv. Kliment Ohridski* – magistarski stepen. Učestvovala je u osnivanju prvog bugarskog privatnog književnog časopisa *Ah Marija*. Pesnik je i prevodilac. Autor je tri pesničke knjige i velikog broja prevoda sa francuskog. Dobitnik je nekoliko nagrada za poeziju i prevod. Poeziju je objavljivala na francuskom, rumunskom, slovačkom, latvijskom, hrvatskom jeziku. Član je Udruženja bugarskih pisaca i Svetske haiku asocijacije.

Cvetanka Elenkova

ISTINA

Krug može da ima – *n* broj rešenja:
paralele meridijani krateri
vulkana čak – zelena patina
iskopanih drevnih moneta
kao kupole „Sv. Aleksandra Nevskog“
Ali dok je jedna strana osvetljena
druga je crna
i smenjuju se neprekidno
Na moneti je međutim pismo uvek pismo
glava uvek glava.

RUPA

Kako da razlikujemo predrasudu
od napada
Ne zatežu prosto tvoju tanku strunu
od onih vidljivih za svakoga
već direktno u rupu guraju
zahvaljujući kojoj postoji zvuk
Rupa koju samo on zna
koji ne svira prosto tebi
već vadi zvuk
Zato što postojашe neblagorazumevanje
da ostaviš instrument u pauzi
scene
ili u rukama muzikanata
nedovoljno dobrih.

ČAMAC

U malom pristaništu Megisti
more zaliva stubove i noge ljudima
Četvorica-petorica pokušavaju da izvuku
napola potonuo čamac sa kranom
Slično mačetu
što ga majka za vrat prenosi
na pokisnuli mantil
koji kačim na zakačaljku
otežava i škripi čamac
Jedna-dve flašice maramica za nos
pakovanje čokoladne napolitanke
isplivavaju na površinu
„Ispustićemo ga”, kažu ljudi
Ne da im se čamac

TAKO SE ZAVRŠAVA ŽIVOT

Poslednje raščišćavanje kuće pre podstanara
gumice za slavine
bočice dugogodišnje
iskorišćene četkice za zube
zardali nožići za brijanje
ricinusovo ulje i izvetrele osvežavajuće maramice
osušen lak za nokte
karmin lošeg mirisa
šrafčići, zavrtnji, vijak
delovi vodomera
veštački nokti
zamućeni parfemi
crtež moga sina VPK
kompresivni zavoj špricevi za jednokratnu upotrebu
hirurška rukavica desna
mašinica za brijanje sa dlakama
vazelin za svaku mrtvu kožu DULCE 2
i jedna najlon kesa na kojoj piše „All family things”

Cvetanka Elenkova je rođena 1968. godine u Sofiji. Jedan je od osnivača prvog privatnog časopisa devedesetih *Ah Marija*.

Glavni je urednik kulturnog dvomesečnika *Evropa 2001*. Urednik je i grčkog časopisa za književnost, *Helios*. Autor je tri pesničke zbirke: *Plamenovi legionara*, 1995, *Amfipolis na devet puta*, 1999. i *Sedmi gest*, 2005. Prevodi poeziju sa grčkog i engleskog. Njeni tekstovi su objavljeni u književnim izdanjima u Engleskoj, Francuskoj, Grčkoj, na Kipru, u Srbiji, Hrvatskoj, Ukrajini, Turskoj, Meksiku, Argentini, Makedoniji. Član je međunarodnog Saveta pisaca i prevodilaca, o. Rodos – Grčka.

Jana Bukova

SUSEDI

U početku dolaze po čašu
šećera, po šolju sirćeta
po ništa
i ti pošto si dobro vaspitan
puštaš da ti se kuhinja puni
ljudima i dani da ti se skraćuju
kao da je iznenada počela zima
Kasnije kroz zid celo veče
čuješ gluve udare tela lavež
psa telefonsko zvono
na koje niko ne odgovara
Cigarete ti nestaju te noći
hodaš kilometre po sobi
i posle u snu (zato što na kraju zaspiš)
Ujutro ih vidiš kako bodri polivaju
cveće mašu ti rukom
izlaze na otvoreno
bacajući jednu četvorougao nu senku
kao fudbaleru
u centar igrališta.

AUTOPORTRET U POZADINI BEGONIJA

Montiju Pajtonu

Jedan brod tone u trg
i iz dimnjaka mu još uvek
izlazi dim.
Lica pripijena do prozora
žedno gutaju spoljni prizor
Neko prodaje sladoled
neko drugi se uhvatio za usta
toliko se čvrsto drži da ako se pusti
pašće i sigurno će biti u paramparčad.

A noću započinju oni zvuci
škripanje olovaka daleko
kašljucanje sa razumevanjem
Zvuci koji te teraju da pališ lampu
i da spavaš sa upaljenim svetlom
trošeći struju

Reći ćete umor od posla
reći ćete nervna prenapregnutost
Ali isto su govorili i Kafki
dok jednom nije resko otvorio vrata
i petnaestoro dobro obučene gospode
čitajući novine
strovali se preko njega.

MALA PESMA O VEČERI I MUZICI

Sedmočasovno zaustavljanje ventilatora
ugušilo je hodnik grada
gde svetlost nestaje i strpljenje se smanjuje
Jedno dete vrišti kao da ga kolju
(ili kolju nekog i vrišti kao dete)
Da li znam
šta se dešava pod mojim prozorom svako veče
Da li znam
koji kabl vodi u zemlju
i koji pravo u sunčev venac
moje ropske ravnodušnosti
tako kao kad se najneodgovornije
igraš sa klavišima.

BALKANSKI NAIVNI SLIKARI

I kada su stigli do poslednjih vrata
sudije ih pitahu
(kako bi se zabavili)
šta je to koje se
plačem i mukom uzdiže
leti ushićeno
i pada tiho
i celo u plamenovima
Boing – odgovori vatrogasac
Moja pesma – odgovara ćutljivko
Ptica koja je preletela
od kraja do kraja moju glavu i zavolela me –
tako je odgovorio (veseo!) treći
najmlađi brat
ceo u plamenovima.

Jana Bukova je rođena 1968. godine u Sofiji. Završila je klasičnu književnost na Sofijskom univerzitetu. Autor je knjiga poezije: *Dvorci Diokliciana* (1995), *Čamac u oku* (2006). Od 1994. godine živi u Grčkoj. Bavi se prevodnjem i korekturom poezije i književnih tekstova sa grčkog i starogrčkog. Njena poezija prevedena je na engleski, francuski, španski, grčki, hrvatski.

Olja Stojanova

PAUZA ZA RUČAK

Muškarac,
koji čuva džamiju –
u vreme ručka
ostavlja otvorena vrata –
skoči
na dva koraka
do kafea „Kalifornija“
da kupi dva sendviča i kolu –
U to vreme čak i Alah odmara –
kaže prodavačici,
ona se smeška,
a on u povratku
trči.

GEOGRAFIJA

Sa jedne strane –
loza,
sa druge –
groblje.
U sredini umiru i piju.

STALNI BORAVAK

Sa godinama
prostranstva se sužavaju
grad je označen
tačkama,
kao ograđena teritorija –
stanica,
tezga sa novinama,
tamo gde prodaju topao hleb
i dugme u liftu
za 12. sprat.
Liftom se
sve rede
penju drugi ljudi.

JEDNA IDEJA

Kada je nesrećan
primećuje sve pojedinosti –
kako zaljubljeni muž
grli pažljivo svoju debelu ženu,
kako dete drži
za ruku majku,
kako se u glupim pesmama suseda
neprekidno ponavlja
ljubavi moja, ljubavi moja...
Prati svaki gest onog muškarca –
kako stavlja ruke
oko širokog struka svoje žene,
kako se ona osmehuje
i saginje glavu u stranu.
Vidi kako dete uporno traži
gledajući odozdo oči svoje majke,
a ona gleda pravo napred i govori mu:

– Hajde, brzo, brzo, brzo...
Posle mu sine,
da samo jedan mnogo tužan Gospod
može da bude pažljiv
sa svim ovim pojedinostima.
Zato što izlazi,
da je srećnim ljudima
potrebno mnogo
manje.

Olja Stojanova je rođena 1977. godine u Sofiji. Završava žurnalistiku i kulturologiju na Sofijskom univerzitetu *Sv. Kliment Ohridski*. Objavila je tri knjige poezije: *Fotografije* (Prva nagrada Nacionalnog omladinskog poetskog konkursa „Veselin Hančev“, 2000. godine), *Proza* („Žanet – 45“, 2002), *Putna karta* (Prva nagrada Nacionalnog književnog internet konkursa, Omladinski dom, Ruse i *Literaturnog vesnika* (*Književne novine*), kao i roman – *Lični geografi* („Žanet – 45“). Dobila je nagrade za književnost i novinarstvo.

(Izbor sačinila **Cvetanka Elenkova**, a sa bugarskog prevela mr **Maja Ristić**)